

สูญจากกิเลส

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจนะ โอกาสอย่างนี้มีไม่มากหรอก คุณ คุณครูของครูบาอาจารย์นะ ยุคของครูบาอาจารย์ ยุคของหลวงปู่มั่น ขณะที่หลวงปู่มั่นมีชีวิตอยู่ ขณะเทศน์ว่าการ ได้ยินกันเฉพาะหมู่พระปฏิบัติเท่านั้นละ แล้วชีวิตของครูบาอาจารย์ หลวงตาท่านก็มีชีวิตของท่าน เวลาท่านเทศน์ประพาศปฏิบัติเข้มข้นต่อเมื่อยังฝึกฝนพระอยู่ ตอนนั้นก็ชราภาพไปแล้ว จะเทศน์เหมือนกัน แต่เทศน์แบบแกงหม้อใหญ่

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อถ้าเรามีโอกาสนี้เราต้องตั้งใจฟังธรรม การฟังธรรม ธรรมที่เข้มข้นนะ ธรรมที่เข้มข้นออกจากใจผู้ที่ประพาศปฏิบัตินะ มันสะท้อนหัวใจของเรา จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง เราเกิดมานี้ใครพาเกิด? ไม่ใช่ที่เกิดมาจากพ่อจากแม่หรือ เกิดจากพ่อจากแม่มันเป็นเรื่องของกรรม เรื่องของวิญญู แต่เกิดมาจากจิตละ จิตมันปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา ถ้าจิตไม่มีกรรมไม่มาเกิดหรือ ตัวจิตเป็นผู้ที่มากเกิด

มาเกิดในสถานะอะไร? ในสถานะของมนุษย์เราได้ภพชาติของมนุษย์มา ถ้าเกิดในชาติของสิ่งต่างๆ นี่จิตพาเกิดอย่างนั้น แล้วเกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ประเสริฐ พบพระพุทธศาสนานะ พบพระพุทธศาสนาที่ไหน?

พระพุทธศาสนา เป็นตำราคัมภีร์ก็พบพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ถ้าเราพบพระพุทธศาสนาเป็นตำราคัมภีร์ก็ศึกษากัน ศึกษาธรรมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วกิเลสมันก็ปั่นแต่ง แล้วกิเลสมันก็เหยียบย่ำ เหยียบย่ำนะ เหยียบย่ำธรรมขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้า ตีความตามความพอใจของเรา ถ้าตามความพอใจของเรา ใครเป็นคนตีความล่ะ? กิเลสของเราเป็นคนตีความใช่ไหม มันน่าสลดสังเวช น่าสลดคนะ

แล้วผู้ที่มีปัญญา ปัญญาชนบอกเลย เถรวาทจะต้องทำตามกรอบ สิ่งนี้มันเป็นตามกรอบ แล้วไม่เปิดกว้าง ถ้าเปิดกว้าง เปิดกว้างนี้ตามความคิดของเรา ให้กิเลสของเราจะคิดอย่างไรก็ได้ นี่เป็นการใช้ศาสนาแบบปัญญาชน

ถ้าปัญญาชน ในเมื่อไม่มีกิเลส สิ่งที่ไม่มีความจริง จะตีความศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามสัจจะความจริง ตามสัจจะความจริงนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “จะเทศน์สอนได้อย่างไร” เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์นะ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธปัญญา พุทธจริต ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากว้างขวางขนาดไหน ยังท้อใจในวิธีการจะสื่อ สื่อออกมาให้คนเข้าใจ ให้คนเข้าใจ ให้เข้าถึงธรรม ให้เข้าถึงธรรมนะ

แล้วเรา ปุ่ชุนกัน กิเลสเต็มหัวกันทั้งนั้นเลยนะ แล้วเวลาเราตีความ ต้องให้เปิดกว้าง เปิดกว้างให้กิเลสมันหัวเราะเยาะ เปิดกว้างให้กิเลสมันเหยียบย่ำทำลายธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง อ้างว่าธรรม อ้างว่าธรรม อ้างกันทั้งนั้นแหละ อ้างเอากิเลสมันพอใจ กิเลสนะ แล้วว่าธรรมนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝึกฝนค้นคว้ามา เรื่องของธรรม ละเอียดอ่อน เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกไว้แล้วว่า ใช้ตรรกะไม่ได้ ใช้ปัญญาของเราไม่ได้ จะเข้าไม่ถึงธรรมหรอก ธรรมเป็นของรู้ได้ยาก ลึกซึ้ง แต่ไม่พ้นวิสัยของมนุษย์ ไม่พ้นวิสัย ถ้าทำประพฤติปฏิบัติตาม “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

แต่ถ้าปฏิบัติโดยกิเลสนะ ถ้าปฏิบัติโดยกิเลส ปฏิบัติโดยกิเลสนะ มันก็เอากิเลสมาสูมหัวใจ เอากิเลสมาสูมหัวนะ แล้วก็ปฏิบัติไปโดยเลื่อนลอย นี่ศูญโดยกิเลส แม้แต่เริ่มต้นนะ ศูญโดยกิเลส น่าสลดสังเวชนะ

เราเกิดมา สิ่งที่ว่าเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วมีศรัทธาความเชื่อ มีศรัทธานะ แล้วมีความเชื่อมั่นด้วย เชื่อว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีจริง เชื่อว่ามรรค ผล นิพพาน มีจริง แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไปก็ประพฤติปฏิบัติไปโดยกิเลสให้กิเลสมันออกหน้า ศึกษาธรรม

มา ศึกษาธรรมมา เพื่อประดับเกียรติให้กับกิเลส ถ้ากิเลสมันมีเกียรติโดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ มันก็ต้องคอมันไป แล้วประพฤติปฏิบัติไปโดยสภาวะแบบนั้น เลื่อนลอยมาก ปฏิบัติไปโดยเลื่อนลอย โดยกิเลส กิเลสเหยียบย่ำ กิเลสทำลายไปตลอดนะ

เริ่มต้น ว่าศรัทธา ว่าความเชื่อ มีความเชื่อมั่น มันไม่รู้ว่าเชื่อศาสนาพุทธหรือศาสนาผี ถ้าศาสนาพุทธสอนว่าอย่างไรละ แล้วถ้าศาสนาผี ศาสนาผีนี้เลื่อนลอย เลื่อนลอยไปตามอำนาจของกิเลสที่มันพอใจ

แล้วบอกว่า ในการประพฤติปฏิบัติของชาวพุทธเรา สิ่งนี้ปฏิบัติโดยกิเลส มีตัณหา มีความอยาก ปฏิบัติโดยกิเลส ถ้าปฏิบัติโดยพอใจของกิเลส มันพอใจของมัน เห็นไหม เหยียบย่ำไป ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยเห็นคุณค่าเลย ไม่เห็นคุณค่า ทาน สีด ภาวนา ไม่เห็นคุณค่าการเสียสละ ไม่เห็นคุณค่าต่างๆ มันเอาแต่ตัวมันเป็นใหญ่ เอาแต่ความคิดของมันเป็นใหญ่

ยังได้ประดับเกียรติด้วยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยนะ เวลาบวชขึ้นมาแล้ว ๕ พรรษา ๑๐ พรรษา มันมีทิฐิมานะ มันเหยียบย่ำ อ่างสิทธิ์ อ่างสิทธิ์ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อาวุโส ภัณฑะ” ถ้าอาวุโส ภัณฑะ แล้วสิ่งนี้มันอ่างสิทธิ์ แล้วมันเหยียบย่ำเข้าไป

“บวชแก่” บวชแก่ พรรษาแก่ มีอายุมาก มีสิทธิมาก สิ่งนี้ถ้ากิเลสมันอ่างอิงธรรมนะ โดยกิเลส แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไปนะ จะ ๕ พรรษา ๑๐ พรรษา ๑๐๐ พรรษา ก็แล้วแต่ ในเมื่อเราประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่ออะไร พรหมจรรย์นี้ปฏิบัติเพื่อชำระกิเลสนะ พรหมจรรย์ไม่ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นครูบาอาจารย์ของใคร ไม่ใช่ปฏิบัติเพื่อจะแก้ทุกข์ของใคร ไม่ใช่ปฏิบัติเพื่อจะโต้แย้งใคร

สิ่งการโต้แย้งกัน เวลามงคล ๓๘ ประการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ” ถ้าสนทนาธรรมเป็นมงคลอย่างยิ่ง เป็นมงคลชีวิตเสียพละ ตั้งแต่ “อเสวนา จ พาลานํ” ไม่คบคนพาล คบแต่บัณฑิต บัณฑิตก็ในหัวใจเรา แล้วมันโดยกิเลส โดยกิเลสมันอหังการ มันเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปประดับเกียรติมัน แล้วบอกนี่เป็นบัณฑิต บัณฑิตที่ไหน ถ้าบัณฑิต การสนทนาธรรม มันต้องมีเหตุมีผลดี

การสนทนาธรรมมีเหตุมีผล ไม่ใช่เอาสี่ข้างเข้าอุตี แล้วถ้าการสนทนาธรรมโดยเอาสี่ข้างเข้าอุตี ต้องมีตบะธรรม ต้องคบบัณฑิต บัณฑิตคือปัญญา ถ้าได้คบบัณฑิต มีตบะ มีคุณธรรมขึ้นมา ธรรมสภาจตุร เอตมมุงกลมุตตม แต่ถ้ามันเป็นมันโดยกิเลส มันอ้างสิทธิ์ อ้างสิทธิ์แล้วมันก็เหยียบย่ำเข้าไป สิ่งนั้นทำไม่ได้ สิ่งนี้จะโต้เถียงไม่ได้ สิ่งต่างๆ ก็โต้เถียงไม่ได้

การโต้เถียงนะ การโต้เถียง การสนทนาธรรม มันเป็นคุณประโยชน์มหาศาลเลย

คูตี คูเวลาเรา แมแต่เด็กเวลาเขาคูเล่นกัน เขาคูเป็นประโยชน์นะ เราไปฟังเด็กมันใช้ปัญญาของเขานะ เวลาอยู่กับผู้ใหญ่ เราอยู่เป็นผู้ใหญ่ปกครองดูแลเด็ก เด็กเขาไม่พูดโดยสัญชาตญาณของเขา เขาจะพูดเอาประจบสอพลอผู้ใหญ่ ประจบสอพลอนะ เพราะอะไร เพราะผู้ใหญ่นี้มีอำนาจ ผู้ใหญ่เป็นคนให้ชีวิตเขา ผู้ใหญ่เป็นคนดูแลเขา นี่ต้องประจบ แต่ถ้าเราให้โอกาสเขา เขาพูดของเขานะ บางอย่างมันสะท้อนใจเรานะ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราสนทนาธรรม ขณะที่สนทนาธรรม เราเปิดโอกาสให้เต็มที่ จะโต้แย้ง เพราะผู้ที่พ้นจากกิเลส มันจะเข้าใจเรื่องของกิเลสในหัวใจ ถ้ากิเลสในหัวใจ พอเห็นสิ่งใด ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติมา จะบอกว่า “สิ่งที่เห็นนะเห็นจริง แต่ความเห็นนั้นไม่จริง”

สิ่งที่ความเห็นนั้นไม่จริง แล้วคนที่ปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ที่ผ่านการประพฤติปฏิบัติมาจะมีประสบการณ์ ถ้าเราไปรู้ไปเห็นสิ่งใดที่มันเป็นเรื่องสิ่งที่ไม่ใช่ชีวิตประจำวัน ไม่ใช่เรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องของโลกๆ เรื่องโลกก็ปัญหา ปัญหาของโลก เราเข้าไปประสบของเรา สิ่งนั้นมันจะเป็นฝังใจมาก

ในเมื่อฝังใจ สิ่งนั้นที่เห็น เห็นจริง แต่ไม่ใช่ความจริง มันก็ต้องมีทิวฐิ มันก็มีความเห็น เพราะมันเห็นเองโดยภาคปฏิบัติ ก็ต้องโต้แย้ง ถ้าโต้แย้ง ครูบาอาจารย์จะมีวิธีการอย่างไร จะพูดจะมีเหตุมีผลเพื่อจะไม่ให้เราเสียเวลา ๑ แล้วถ้าเกิดความยึดมั่นถือมั่นนะ มันไม่ใช่เสียเวลาเปล่า นะ มันจะทำให้เราหลงทางไปเลย ถ้าการหลงทางนะ คูตี คุณคนหลงทาง เราเห็นไหมเวลาคนเขามาถามทางเรา เขาไปไม่ถูก แล้วมารถามเรา น้ำมันมันก็จะหมดนะ สิ่งต่างๆ นะ เสบียงกรังก็จะหมด เราสงสารเขาไหม

ในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน กว่าจิตมันจะสงบมาได้ กว่าประพฤติปฏิบัติมาได้ กว่าเข้าไปรู้ ไปเห็นสิ่งต่างๆ ที่กิเลสพาเห็น ที่ทิวฐิพาเห็น สิ่งสภาวะแบบนี้ คนหลงทาง

โลกยังนำสลดสังเวชนาคนั้น แล้วถ้ามันหลงทางหัวใจนะ หัวใจจะหลงไป ไม่รู้จักเลยว่าต้นปลายเป็นอย่างไร วิธีการปฏิบัติ ล้มลุกคลุกคลานนะ จนท้อแท้ จนอ่อนแอ แล้วเราก็มารู้จักจะสร้างศาสนทายาท จะสร้างบุคลากรในศาสนา ถ้ามันสร้างบุคลากรในศาสนา ครูบาอาจารย์จะต้องมีวิธีการชี้แนะว่าสิ่งนั้นถูกหรือไม่ถูก ความเห็นนั้นเห็นจริงไหม แล้วความเห็นมันแก้ไขกิเลส มันทำให้กิเลสมันชุ่มชื้นในหัวใจไหม

ในการประพฤติปฏิบัติ ทำไมเราทุกข์ยาก ในการประพฤติปฏิบัตินะ ทุกข์ยาก คนทุกข์ยาก เราพอใจที่จะทุกข์ เกิดมาในโลกนี้เป็นสัจจะความจริง มันเป็นความทุกข์ทั้งนั้นละ แต่ถ้าคนไปพอใจ มันเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นความสุข ถ้าเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นความสุข มันพอใจ ตัณหาความทะยานอยาก ถ้าได้เสพอย่างนั้นมันก็พอใจ แต่แล้วเสพอีกๆ มันจะมีความสุขใหม่ละ มันต้องการเรียกร้องมากตลอดไป มันต้องการแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ของมันตลอดไป สิ่งนี้เป็นตัณหาความทะยานอยาก สิ่งที่เป็นตัณหาความทะยานอยากนั้นมันเรื่องของกิเลสนะ

ถ้าเป็นเรื่องของกรรมละ ถ้าเรื่องของกรรม ทุกข์ไหม? ทุกข์สิ เพราะอะไร เพราะชาติปี ทุกขา ชราปี ทุกขา มีชาติมีความเกิดมันทุกข์ทั้งนั้น แต่ทุกข์เพราะเราสร้างบุญกุศลมา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ แม้แต่หายใจก็เหนื่อยนะ หายใจเข้าหายใจออกนี่หอบหืดเลย เวลาวิ่งมา เราเหนื่อยมา เราออกกำลังกายมา นี่หายใจเหนื่อยมาก มันก็ต้องหายใจ ถ้าไม่หายใจชีวิตนี้ก็อยู่ไม่ได้ มันต้องมีอาหารเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง มันต้องมีการขบการถ่าย มันเป็นความทุกข์ทั้งนั้นนะ

แต่เราก็มนุษย์ไง โดยสมมุติ ก็สิ่งนี้ เอาอันนั้นมาเป็นเกียรติ เอาสิ่งนั้นมาเป็นความสุข เสพก็เสพสุข กินก็เพื่อความสุข นอนก็เพื่อความสุข ทุกอย่างเป็นความสุขไปหมดเลย นี่กิเลสมันปั่นแต่ง ถ้าประพฤติปฏิบัติไปนี่เป็นเรื่องของกิเลสปั่นแต่ง เราก็พอใจกับมัน

แต่ถ้าเราศึกษาธรรม มันสลด มันสังเวช มันสลดสังเวชนะ ชีวิตนี้คืออะไร ชีวิตนี้คืออะไร การเกิดและการตาย ที่เราเกิดมา มันเกิดมาได้ประโยชน์อะไร ถ้าเราไปตื่นโลก ชีวิตนี้เราก็ได้แต่เรื่องของวัตถุ แต่ถ้าเราไปตื่นธรรม ตื่นธรรมนะ ตื่นธรรมนี้ แม้ว่าเราจะได้ประพฤติปฏิบัติธรรม แต่ถ้าไม่มีครูไม่มีอาจารย์ มันปฏิบัติโดยกิเลส แม้แต่ทำความสงบของใจ ถ้าไม่มีพื้นฐาน คนจะทำงานมันต้องมีอุปกรณ์ มีเครื่องมือของการทำงาน ใฮ้มันไม่มีคนทำงาน แม้แต่เรื่องการทำ ความสงบของใจ ก็ยังไม่เข้าใจกันเลย “ว่างๆ ว่างๆ” ว่างๆ อยู่อย่างนั้น โดยกิเลส

ถ้าโดยกิเลสนะ นี่สูญโดยกิเลส ว่าเป็นความว่าง เป็นความว่างนะ มันก็เป็นวิปัสสนิก ว่าง แล้วก็นึกเอา นึกสภาวะแบบนั้น นึกสภาวะต่างๆ ขึ้นมา เพราะเรื่องของจิตมันเป็นเรื่องสิ่งที่มีห้ศรรยมาก เวลาทุกขณะ ทุกขณะตรอมใจ หัวใจนี้เวลามันทุกข่มันทุกขร้อนมาก แล้วเวลามันสุข มันพอใจนะ มันก็ต้องการ มันก็ต้องปรารถนา มันแสวงหาของมันนะ แสวงหาโดยกิเลสใจ มันก็ไม่เข้าใจสภาวะของมัน

แล้วพอเวลามันไปฟังธรรม เวลามีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก ๑ เวลาไปฟังธรรมของครูบาอาจารย์ ๑ มันมีแนวทาง คนเรานะ ถ้าไม่มีเบงกัจฉินะ มันจะไม่มีเบงกัปลอมมาหลอกหลวงเราหรอก สิ้นค้า ถ้าไม่มีสินค้าที่ดีนะ สินค้าปลอมขายไม่ได้หรอก

ในเมื่อในการประพฤติปฏิบัติ คนที่ถ้าสูญจากกิเลส การประพฤติปฏิบัติจริงจากการชำระกิเลสในหัวใจมันเป็นอกุปปธรรม มันเป็นสิ่งที่คงที่อย่างนั้น มันไม่เป็นที่ทำให้ธรรมมีการพลิกแพลง ไม่มีขึ้นต้นเป็นลำไม้ไผ่ พอเหลาลงไปกลายเป็นบ้องกัญชา ความว่างๆ อย่างนั้นละ ที่ว่ามันเป็นธรรม เป็นธรรม เริ่มต้นเป็นลำไม้ไผ่ พอทำไปปฏิบัติไปมันไม่ใช่แล้ว เพราะอะไร เพราะมันไม่ใช่ความจริง มันเป็นความล้งเลงสงสัย

เราควบคุมกิเลสไม่ได้หรอก กิเลสนี้ร้ายกาจนัก มันเป็นพญามารนะ มันทำให้เราเกิดเราตายในวัฏฏะมาตลอด แล้วมันก็ควบคุมให้เราประพฤติปฏิบัติ แล้วเราก็ประพฤติปฏิบัติไปโดยกิเลส แล้วพอมันว่างขึ้นมามันเข้าใจตามกิเลสไป มันควบคุมไม่ได้ มันจะเสื่อมช้าหรือเสื่อมเร็ว มันจะแสดงตนออกมา กิเลสมันจะฟาดวงฟาดงาใส่หัวใจของเราเมื่อไรเราก็ไม่รู้หรอก

แต่ถ้ามันเป็นธรรมนะ “สูญจากกิเลส” สูญจากมัน แต่มีอกุปปธรรม มีความรู้สึก มีความเป็นเจ้าของ กิเลสจะแสดงตัวขึ้นมาไม่ได้เลย “มารเอยเธอเกิดจากความดำริของเรา” ฟังสิ ฟังว่าถ้ามันจะดำริ มันมีต้นของความคิด “มโนปุพฺพฺพคฺมา ฌมฺมา”

สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นที่ใจ ทุกข์ ทุกข์จากใจ สุข สุขเกิดจากใจ เกิดจากใจทั้งหมด แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติยังไม่ถึงกับไม่เข้าใจสิ่งต่างๆ เลย แล้วในปัญญาชน ในการประพฤติปฏิบัติเดียวกันนี้เป็นปัญญาชน ประพฤติปฏิบัติ ไม่ต้องทุกข์ไม่ต้องยาก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร เราจะชำระกิเลสด้วยปัญญา” แล้วก็ใช้ปัญญากัน ปัญญาภิเลสพาใช้ ปัญญาของกิเลสทั้งนั้น กิเลสเอาปัญญาเอาโลกีย์ปัญญา เอาปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยกิเลสทั้งหมดแล้วเหยียบย่ำหัวใจแล้วการประพฤติปฏิบัติไปจะไม่ได้ผลเลย

ไม่ได้ผลในการประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติไป เพราะเริ่มต้นผิด หลวงปู่มั่นพูดไว้ตลอดนะ “ถ้าเริ่มต้นผิด ผลมันจะเป็นความถูกไปได้อย่างไร” เราชี้แผนที่ เราเครื่องดำเนิน เราออกสตาร์ทจากจุดสตาร์ท มันเบี่ยงเบนไปตลอด แล้วมันจะเข้าไปถึงปลายทางได้อย่างไร ถ้ามันจะเข้าถึงปลายทางได้

ถ้าสุญจากกิเลส เราประพฤติปฏิบัติจริงตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะเป็นความจริง มันเป็นสัจจะ เป็นอริยสัจจะนะ แต่ถ้ามันเป็นสุญ โดยกิเลส มันเป็นการวิปัสสนิกพอจิตมันเป็นสภาวะ สภาวะของความว่าง ความว่างอย่างนี้ละ ความว่างที่ว่าไม่มีสติ ไม่มีเจ้าของมันเป็นความว่างอย่างนั้น มันเป็นมิจฉาสมาธิ มันเป็นมิจฉาสมาธิเลย นี่สุญจากกิเลส

เริ่มต้นจากความเป็นมิจฉา เริ่มต้นผิด แต่เราไม่เข้าใจว่าเริ่มต้นผิด เพราะเราคิดว่าสิ่งนี้เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ๑๐๐ พรรษา ๕๐๐ พรรษาก็แล้วแต่ เราศึกษามา แล้วเรารู้ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ลืมไปเลยว่ากิเลสในหัวใจเรา เราจะไม่เข้าใจสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น แม้แต่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไม่เข้าไปถึงทั้งสิ้นเลย แล้วเราเวลาประพฤติปฏิบัติไป สิ่งที่ว่าป็นสมาธิ เราว่าสิ่งนี้เป็นสมาธิ มันเป็นการคาดการหมาย เป็นการเทียบเคียงของใจ ถ้าเป็นการเทียบเคียงของใจ มันเป็นความจริงไหมละ

แต่ถ้าเป็น คุณสิ เราเกิดมาเป็นชนชั้นกลาง ส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายที่ว่า ปู่ย่าตายายเราอพยพมา อพยพมาจากเมืองจีน มีเชื้อผืนหมอนใบ เขามาสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมา เขาสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาได้ เขามีโอกาสของเขาละ ถ้ามีเชื้อผืนหมอนใบ เราไม่มีอะไรติดเนื้อติดตัวมาเลย แล้วเรามาเก็บหอมรอมริบ เก็บหอมรอมริบจนมีทุน จนตั้งขึ้นมาเป็นเจ้าแก้ว จนเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี นี่มันมาลอยๆ เหรอ มันมาลอยๆ เหรอ มันมาจากไหน?

มันมาจากการ ๑. เขามีความขยันหมั่นเพียร เขามีการเก็บหอมรอมริบ เขามีเขาวนที่มีปัญญาสามารถทำสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาได้ แล้วเราศึกษามา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้า เราศึกษามากก็เหมือนศึกษาชีวิตของผู้ที่เขามีเชื้อฝันหมอนใบมาจากเมืองจีน แล้วเขาพยายามสร้างตัวของเขาขึ้นมาได้ แล้วเราศึกษาแล้วเราทำอย่างนั้นไหมล่ะ สังคมเป็นสภาวะแบบนั้นไหมล่ะ ถ้าสังคมไม่เป็น โอกาสในปัจจุบันนี้ เราจะประกอบธุรกิจอะไรของเรา เราจะทำสิ่งใด มันก็เป็นโอกาสของเรา มันก็เป็นประพตปัจจุบันนี้

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพตปฏิบัติของเรา มันก็ต้องประพตปฏิบัติมาตั้งแต่มีสติขึ้นมา ตั้งแต่เราเห็นคุณค่านะ ถ้าเราเห็นคุณค่า เราเป็นคนเก็บหอมรอมริบนะ ฟังสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ถ้าเราไม่มีความประมาท เรามีสติสัมปชัญญะ เรามีความควบคุมใจของเราตลอดไป เรามีสติสัมปชัญญะ เก็บหอมรอมริบในแบบมีเชื้อฝันหมอนใบ เราไม่มีทุน เราไม่มีทุนหรือ เราไม่มีสิทธิอะไรที่เราจะไปเรียกร้องเอามาจากใครหรือ

ถ้าเป็นปัญญาชน ก็กู่เอาสิ ถ้ากู่เอา กู่เอาที่นี้ไง ก็สมาธิเราก็มีแล้วไง ว่างๆ ก็เป็นสมาธินี้ไง

เวลาจิตมีสติสัมปชัญญะควบคุมความรู้สึกเข้ามา มันก็ว่าง มันก็ว่าง นอนหลับมันก็ว่าง เวลาเรานอนหลับ ถ้ามันนอนไม่หลับมันจะว่างได้อย่างไรล่ะ คนนอนหลับอยู่มันก็ว่างนะ แล้วคนที่นั่งสบายใจ สบายใจมันก็ว่าง ถ้าคนมีความสุข เราเสพสุขจนพอแรงมันก็ว่างๆ การปฏิบัติสมาธิก็คงไม่ยากหรืออะไรนะ คุณสิ เราไม่ทำอะไร มันยังว่างๆ เลย

โดยกิเลส ถ้ากิเลสมันอ้างอิง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว แต่เราเวลาอ้างอิงประสบการณ์ของเราที่มันโดยกิเลส แล้วเวลาภาวนาไปมันก็นึกเอา คาคเอาหมายเอาแล้วยังมีกรรมของครูบาอาจารย์เรามารองรับนะ ครูบาอาจารย์เวลาเทศนาว่าการ หลวงปู่มั่นท่านเวลาท่านเทศนาว่าการ ท่านถึงเทศน์แต่เหตุ

ในพระไตรปิฎกก็เหมือนกัน เวลาครูบาอาจารย์ท่านสนทนาธรรมกันนะ ประสบการณ์ของแต่ละดวงจิต ขณะจิตที่มันแปรสภาพ มันสมุจเฉทปหาน เป็นธรรมขึ้นมา มันก็เป็นสมบัติ มันก็เป็นวิธานิพนธ์ มันเป็นผู้ที่เชื้อฝันหมอนใบ แล้วเก็บหอมรอมริบ ได้ทุนที่ไหน ประกอบธุรกิจอะไร เก็บแล้วทำการตลาดอย่างไร สิ่งนี้

เหมือนกัน ผู้ที่กระทำได้จริง เขามีผลของเขาจริง เขามีเงินทุน มีเงินในธนาคารของเขาจริง เขาเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐีจริง นี่ก็เหมือนกัน ถ้าในการประพฤติปฏิบัติ จิตมั่นมีอาการเป็นไป เวลาครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์ของฝ่ายปฏิบัติเรา เวลาพูดหรือสนทนาธรรมกันมันมันจริง มันอาจหาญ เพราะชีวิตทั้งชีวิต เลือฝืนหมอนใบ เก็บหอมรอมริบ สร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมา

แต่ละอาชีพ แต่ละวิชาชีพที่ทำมา แต่ละจริต แต่ละนิสัยที่สร้างสมมา ฟังแล้วมันน่าชื่นใจ แต่ของเราพอฟังมาอย่างนี้เราก็ก็น่าไปคาดหมาย เราจะวัดรอย เราจะทำให้ได้ เราจะต้องสร้างสภาวะแบบนั้น วิปัสสนิกหมดเลย เห็นใหม่ ปฏิบัติโดยกิเลส แต่ถ้าปฏิบัตินะ ปฏิบัติสุญจากกิเลสแบบครูบาอาจารย์ของเราละ ขณะที่จิตมันเป็นไป นี่ไม่เหมือนกัน ครูบาอาจารย์นะ แต่ละองค์พิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาอย่างไร ขณะที่จิตมันเป็นไป

ถ้าเราเอา เราไปยึด ยึดธรรมของครูบาอาจารย์มาเป็นหลัก แล้วเราปฏิบัติให้ตามอย่างนั้น กลัวผิดใจ นี่กิเลสให้เป็นโทษแล้ว กิเลสเป็นโทษ ถ้าเราทำอย่างนี้มันจะผิดจากธรรมของครูบาอาจารย์ของเรา มันผิดจากการประพฤติปฏิบัติ...อันนั้นเป็นอดีตอนาคตนะ

คูสิ คูอย่างแม่ทัพ แม่ทัพเป็นนอกรบ มีแม่ทัพ มีนายกอง มีการควบคุม มีฝ่ายพลาธิการ นี่ก็เหมือนกัน เรา จิตเรา ในวัฏฏะ มันจะเทียบเหมือนของครูบาอาจารย์ได้อย่างไร เวลาฟังเทศน์นะ พระไตรปิฎก อ่านศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเพื่อให้เชิดชู เพื่อจูงใจ เพื่อมีศรัทธา แต่ขณะที่ประพฤติปฏิบัติต้องวางสิ่งนั้นไว้ให้หมด ให้เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

เราจะชำระกิเลสนะ มันจะมีสติ แล้วมีสติ เราค่อยๆ สืบต่อของเรา ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธขึ้นไป ทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ สิ่งนี้เราเกิดขึ้นมา ธรรมของครูบาอาจารย์ที่เราศึกษามา ในภาคปฏิบัติ ฟังแล้วชื่นชูใจ ใจมันจะอาจหาญ ไม่อ่อนแอ ไม่ท้อแท้ ถ้าเป็นผู้ที่คิดเป็นปัญญานะ มันจะเป็นการยืนยันว่า กิ่งพุททกาลมรรคผลไม่สูญสิ้นไปหรอก ครูบาอาจารย์ของเรา ได้ทรงมรรคทรงผล แล้วแสดงธรรมออกมาให้เป็นสถานที่ก้าวเดินของเรา เป็นการชี้แนะ เป็นการก้าวเดิน

แล้วในการประพฤติปฏิบัติของเรา ให้มันเป็นสัจจะความจริงขึ้นมา อย่าให้เป็นนึกขึ้นมา ให้สิ่งนั้นมาเป็นโทษกับเรา ถ้ามันเป็นโทษกับเรา นี่สุญโดยกิเลส

ครูบาอาจารย์ว่า “สุญ” เราก็สุญ สุญโดยกิเลสนะ ไม่มีสติ ไม่มีต้น ไม่มีปลาย คนเรียนจบมานี้ละ ไม่ได้ทำข้อสอบ ไม่ได้ทำวิทยานิพนธ์ มันจะจบการศึกษาได้อย่างไร แล้ววิทยานิพนธ์ที่

ออกมา ถ้าวิทยานิพนธ์ที่ซ้อนกัน โลกเขารับไม่ได้นะ โลกเขารับไม่ได้หรอก แล้วสิ่งที่ครูบาอาจารย์เราแสดงธรรมมา เรานึกหรือว่าครูบาอาจารย์ของเราจะอยู่กับเราคนเดียว ครูบาอาจารย์เราแสดงธรรมมานี้มันเป็นสาธารณะ

เวลาแสดงธรรม ธรรม คุณติ เวลาแสดงธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์แสดงธรรม แม้แต่แสดงธรรมให้เทวดา อินทร์ พรหมฟัง ขณะที่แสดงธรรม นี่สิ่งที่เป็นสาธารณะ สังคมเขารับรู้ แล้วเราไปแสดง เราเอาผลของครูบาอาจารย์เราไปอ้างอิง นี่สุญโดยกิเลส สุญโดยกิเลสมันก็เป็นวิทยานิพนธ์ที่ซ้อนกัน

สิ่งที่เป็นซ้อนกันนะ มันน่าสลดสังเวช สลดสังเวชที่ว่า ถ้าจิตมันเสื่อม แล้วมันเป็นการอมทุกข์ คุณติ เวลาเราเป็นผีเป็นหนอง มันกัลดหนอง ใจมันกัลดหนอง มันเป็นความทุกข์ใหม่ เรามาประพฤติปฏิบัติกันเพื่อจะชำระกิเลส เพื่อจะให้เรามีความสุข เพื่อมีความสุขนะ “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบนี้ไม่มี ไม่มีหรอก” แม้แต่ทำความสงบของใจ มันก็มีความสุขมหาศาลแล้ว มันสุขมหาศาล แต่มันเป็นความสุขที่ละเอียด

จนเวลาเขาถามกันบ่อยๆ ว่า นิพพานมันจะมีความสุขได้อย่างไรในเมื่อมันไม่ใช่สุขในขั้นนี้ ไม่ใช่สุขเวทนา มันเป็นสุขได้อย่างไร? ความสุขที่ละเอียด มันเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปนะ ถ้าสุญจากกิเลส เรื่องอย่างนี้จะไม่สงสัยเลย มันจะอธิบายได้หมด

เพราะสุญจากกิเลสมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันมีความสุขระดับของความสุญ สุญโดยโศคาบัน สุญด้วยสภิกาคามี สุญด้วยอนาคามี สุญด้วยอรหัตต์ ความสุญของกิเลสมันสุญออกไป เพราะมันเห็นชัดเจน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเวลาตัดกิเลสนี้ดั่งแขนขาด เหมือนความสกปรกของเสื้อผ้า ความสกปรกสิ่งที่เราใช้สอย แล้วเราทำความสะอาด มันสะอาดไปเป็นวรรคเป็นตอน มันสะอาดไป มันไม่ได้สะอาดหมดในที่เดียว เว้นไว้แต่ จิปปาภิญญาสะอาดในที่เดียว ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ประพฤติปฏิบัติไป จะบรรลุธรรมถึงที่สุดเลย

แบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณ สิ่งที่ยังไม่เป็นมรรคเลยนะ เพราะมันเป็น มันในอดีต จตุปปาตญาณ ก็ยังไม่ใช่มรรค ถ้าเป็นมรรคนะ อาหารดาบสระลิกชาติได้ สิ่งต่างๆ สิ่งที่เขาจะลิกชาติได้ เขาก็ทำได้ทั้งนั้น ก่อนหน้าที่ยังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะตรัสรู้ กภาพเทวิลก็ระลิกชาติได้

ในปัจจุบันนี้ คนที่เขาระลึกชาติได้มันก็มี การระลึกชาติได้มันเอามาแก๊กิเลสได้ตรงไหน? มันแก๊กิเลสไม่ได้เลย มันเพียงแต่เป็นการยืนยันว่า ถ้าระลึกชาติได้แล้วเป็นความจริงนะ มันยืนยันว่าจิต คุลี การเกิดและการตาย แต่ละภพแต่ละชาติ จิตมันซับซ้อน ซับซ้อนเกิดตายมาตลอดเวลา มันเป็นการยืนยันกับจิตของเราว่าสิ่งนั้นมันมีจริง ถ้าเป็นความจริง

ถ้าไม่เป็นความจริง วิปัสสนิก นึกเอา มันเป็นความจริงตรงไหน กล่าวคู่กันทั้งนั้นนะ คุลี คุ ผู้ที่ในประวัติศาสตร์ บุคคลที่มีชื่อเสียงสิ แล้วนักปฏิบัติอ้างอิงทั้งนั้นเลยว่าเคยเป็นๆ เคยเป็นอย่างนั้น ทำไม่ถึงไม่มีสติ ทำไม่ถึงไม่มีความสดสังเวช ถ้ามันเป็นความจริงนะ ยิ่งเห็นอดีต ยิ่งต่างๆ นะ ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติไป พอเห็นอดีต น้ำตาไหล น้ำตาพราก เพราะอะไร มันเศร้า โศก มันเศร้าว่า โอ้โฮ! ชีวิตเป็นอย่างนี้ เหมือนกับเรา เราไม่เคยรู้อะไรเลย เราก็จะไม่รู้อะไรเลย เราก็สงสัย แล้วเราก็ตื่นเต็นกับชีวิตตลอดไป

แต่ครูบาอาจารย์ที่ไปเห็น ไปรู้ ขนาดชีวิตของเราชีวิตเดียว ตั้งแต่เด็กจนป่านนี้ เราก็เห็นทุกข์มันสะสมกองท่าภูเขา แล้วไปเห็นที่เกิดการตายมา มันยังทุกข์มหาศาลขนาดนี้ มันมีกำลังใจในการประพฤติปฏิบัติ มันมีกำลังใจว่าเราจะพ้นจากทุกข์ เราจะไม่นอนจมอยู่กับทุกข์อย่างนี้

แต่ถ้ามันไม่เห็นความจริงนะ มันก็เพลิดเพลิน เหมือนคนรู้ว่า เรามีโรค เรามีภัย เราพยายามจะเอาตัวเรารอด แต่ถ้ามันเป็นการที่สูญเสียโดยกิเลส เอาสิ่งนี้มาอ้างอิง เพราะสิ่งที่ว่าเห็นสัจจะความจริงอย่างนี้ สิ่งนี้ควรจะเป็นประโยชน์ เป็นแง่บวกทั้งนั้น

ถ้าธรรมนะ เห็นสัจจะความจริง ธรรมนี้แก้ไขไป มันจะสด มันจะสังเวช พอสดสังเวชขึ้นมา มันสะท้อนหัวใจมาก ทำให้เรามีกำลังใจขึ้นมา มีความมองจากล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติ แล้วให้มันเป็นความจริง

ความจริงโดยธรรม เราเริ่มต้นแต่ตั้งสติ แล้วกำหนดพุทโธ พุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้าไป จิตมันจะสงบเข้ามา ความสงบของจิตมันมีสติรับรู้ เราเป็นเจ้าของตังค์ เราเป็นเจ้าของเงินนะ เรามีเงินอยู่ขนาดไหน เราจะไปถามใครว่าเงินเรามีเงินมากหรือน้อย ถ้าเราเป็นเจ้าของเงิน แล้วเรายังต้องถามตลอด ตรวจสอบตลอด สติสัมปชัญญะขนาดนี้ แล้วมันจะไปสร้างสติ สร้างสมาธิขึ้นมาจากใจได้อย่างไร

สมาธิขึ้นมาจากใจนะ สมาธิโดยปกติของปุถุชน เขามีสติของเขา เขามีสมาธิของเขา มันก็เป็นปุถุชน แล้วถ้าคนมีสติดี คนมีความจำดี การบริหารจัดการ การทำงานของเขาดี ตำแหน่งหน้าที่เขาจะไปรวดเร็วมาก เพราะเขาทำดี เป็นพ่อค้า เป็นคหบดีต่างๆ ก็รู้จักเก็บหอมรอมริบ รู้จักทันคน รู้จักต่างๆ นี้เกิดจากสติทั้งนั้นเลย แม้แต่สติโดยโลกๆ สติยังเป็นประโยชน์กับผู้เริ่มต้นประกอบสัมมาอาชีวะทางโลกเลย แล้วถ้าเราเริ่มภาวนาขึ้นมา สติมันต้องสมบูรณ์ขึ้นมา

เพราะจากปุถุชน พัฒนาจิตจนเป็นกัลยาณปุถุชน ถ้าปุถุชน ความคิดโดยที่เราคิดอยู่ เราใช้ปัญญาอยู่อย่างนี้ มันเป็นโลกีย์ปัญญา มันเป็นปัญญาโดยกิเลส ถ้าเป็นปัญญาโดยกิเลส แล้วเราเพลินไป เราหลงไปโดยกิเลสเรา มันจะสร้างภาพวิปัสสนากิจจนเราเคลิบเคลิ้ม จินตนี้มันว่านิพพาน จินตมันว่าสิ้นจากกิเลส สูญโดยไม่มีหลักมีเกณฑ์ สูญโดยไม่เข้าใจตัวเอง สูญโดยไม่เข้าใจ เหมือนกับคนเรา เราทำงานมา เราจะเก็บหอมรอมริบ เรามีตั้งค้มาตลอดไป เราจะเข้าใจของเราหมดเลย แต่เขาบอกเขาเป็นเศรษฐี แต่เขาไม่เคยทำอะไรเลย ไม่มีตั้งค้สักสิ่งหนึ่งก็เป็นเศรษฐีได้อย่างไร นี่ความสูญอย่างนั้น สูญโดยกิเลสนะ

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริง เริ่มต้นตั้งแต่จิตมันจะสงบ มันจะสงบอย่างไร?

จิต ถ้าเป็นจิตโดยปกติ จิตที่เป็นสามัญสำนึกที่มันสงบเข้ามา สงบเข้ามา สงบโดยพื้นๆ ก็มีสงบโดยที่ว่ามีอาการแสดงออก อาการของจิต ไม่ใช่จิต อาการของจิต กับขณะที่ทำเป็นอาการของจิตทั้งหมด แล้วว่าสูญโดยกิเลส การแสดงออกของจิตมันเป็นอาการทั้งนั้น มันเป็นอาการทั้งนั้น อาการของจิตมันเป็นอาการของจิต แล้วอ้างอิง อ้างธรรม เพราะมันเป็นธรรม สภาวธรรม มันเป็นธรรม แต่สภาวธรรมอย่างนี้มันเป็นเรื่องของโลกๆ มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญา

คูลี คูทางนักวิชาการ เรื่องศาสนา เขาจะเข้าใจหมด เขาจะอธิบายได้หมดเลย เขารู้ไปหมดเลย การศึกษามาเขาจะรู้หมด แม้บาลียังแต่งได้ แม้แต่ศาสนา ยังแต่งเติมเข้าไปในศาสนาได้เลย แต่งเติมเข้าไปเป็นภาษาในพระไตรปิฎก แต่ไม่สามารถให้เป็นหลักเกณฑ์ได้ เพราะพระไตรปิฎกมีอ้างอิงได้ มีฉบับอื่น มีการตรวจสอบของโลก ถึงถ้าเราแต่งเองมันก็ต้องเอาไว้ว่า สิ่งนี้แต่งเอง แต่ถ้าเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทียบไปที่ไหนก็มี เทียบไปในภาษาต่างๆ ในภาษาบาลีมันจะพบว่าขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมีอยู่แล้ว

ว่าสิ่งที่เข้าใจแล้วๆๆ มันรู้ไม่ได้หรอก มันเป็นโลกีย์ปัญญา ถ้าเป็นโลกุตรปัญญา เวลาอ้างกัน อ้างว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในธรรมวินัยว่า จะต้องฆ่ากิเลสด้วยปัญญา แต่ปัญญาของใคร ปัญญาของโลกหรือปัญญาของธรรม ถ้าปัญญาของโลกนะ อย่างมากก็ทำให้เราศรัทธา มีความเชื่อและศรัทธา ความเชื่อและศรัทธานี้ไม่ได้สะกิดกิเลสเลย กิเลสไม่ได้สะเทือนเลย ศรัทธาอยู่มันคลอนแคลน มันเป็นกุปปธรรม กุปปธรรมคือเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม สภาวะแบบนี้เจริญแล้วเสื่อม แล้วพอเสื่อมไปแล้ว ท้อถอย

เพราะของเรา เงินเรามี เราใช้หมดแล้ว แล้วเราจะหาเงินขึ้นมา การหาเงิน การเก็บเงิน มันง่ายเสียที่ไหนล่ะ นี่ก็เหมือนกัน เราใช้กำลังใจ เราใช้ศรัทธาหมดแล้ว แล้วเราจะเริ่มต้นขึ้นมามันก็ ต้องล้มลุกคลุกคลานใช่ไหม

แต่ถ้าเรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ แล้วเราประพฤติปฏิบัติโดยสัจจะความจริง เห็นใหม่ ตั้งสติ สติที่เป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาที่โลกๆ เขาใช้กัน ถ้าเราใช้เป็น เราเริ่มต้นเป็น สิ่งนี้โดยโลก แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไป สิ่งที่มีมันสงบเข้ามา มีสติสัมปชัญญะ มันรู้ รู้เห็น รู้เห็นกัน เห็นโทษ เห็นโทษของจิตที่มันไปคิด ถ้าจิตมันคิดเรื่องโลกๆ ที่ไร ทุกข์ทุกที ถ้าจิตคิดถึงเรื่องของธรรม แล้วถ้ามันเป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมขึ้นมาเพราะปัญญาที่มันมีอาการของจิต อาการของจิตสงบตัวลง เพราะเห็นโทษของมัน

ถ้ามันคิดออกไป คิดเพราะอะไร

“รูป รส กลิ่น เสียง บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร”

“บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร” เราเอาไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยบ่วงของมาร ด้วยพวงดอกไม้แห่งมาร มานี้ก็กลับมาทำร้ายเราว่า สุญโดยกิเลส วางปฏิบัติแล้วรู้ไปหมดเลย ขณะที่จิตมันดี มันรู้ ขณะที่จิตมันเสื่อม มันจะสร้างปัญหาให้กับชีวิตนะ

เพราะในพระไตรปิฎกนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติในลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กล่าวคู่พุทธพจน์ กล่าวคู่ธรรม ตกนรกอเวจีต่างๆ มหาศาลเลย เราประพฤติปฏิบัติเพื่อชำระกิเลส ไม่ใช่ประพฤติปฏิบัติเพื่อจะเพิ่มกิเลส

ถ้าเราสั่งจะความจริง ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่เขาใช้กันอยู่ ถ้าใช้ถูกต้อง เป็นปัญญาอบรมสมาธิ แต่ถ้าใช้ผิด เป็นเรื่องของกิเลส เรื่องของโลก ถ้ากำหนดพุทโธ พุทโธ สำคัญตรงไหน สำคัญ คำบริกรรม เพราะจิตมันมีการเปลี่ยนแปลง ถ้าจิตมันไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ผ่านจากอาการของจิต มันจะเข้าไปถึงจิตได้อย่างไร

จิต-อาการของจิต ความคิดเป็นอาการของจิต ความคิด ความรู้สึก สิ่งที่เราสื่อสารกันอยู่นี้ เป็นอาการของจิตทั้งหมด เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ การใช้กัน นี่ไง แล้วถ้าคนที่ลุ่มลึก คนที่มีความประณีตในหัวใจ นี่ปรัชญาเกิดตรงนี้ ตรรกะเกิดตรงนี้

พูดขนาดไหน พูดที่ไหนก็พูดจากกิเลส พูดออกมาจากจิตที่มีกิเลส จะนุ่มนวล จะอ่อนหวานขนาดไหนก็ออกมาจากกิเลสทั้งนั้นเลย แต่ถ้าเรามีสติ กำหนดพุทโธ พุทโธ เข้าไป อาการเปลี่ยนแปลงของพุทโธ พุทโธ พุทโธ เพราะจิต ขณะที่พลังงานส่งออกไปโดยสัญชาตญาณ พลังงานของเขาส่งออกไปโดยธรรมชาติ เราพุทโธ พุทโธ เราเริ่มกรอง เราเริ่มอ่อน เริ่มทะนุถนอมให้จิตมันมีกำลังขึ้นมา ถ้าจิตมีกำลังขึ้นมาโดยที่เราไม่ให้กิเลสมันหลอก

ถ้ากิเลสหลอก จะเป็นอย่างนั้น จะคาดหมายอย่างนี้ แล้วมันก็ไม่ได้สมประโยชน์ มันไม่เป็นสั่งจะความจริง เราตั้งสติของเรา เห็นไหม อานาจิตตนาเราก็มีแค่นี้

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานไปแล้ว อัครสาวกนะ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ พระอานนท์ นิพพานไปแล้วหมด ประพฤติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต

ครูบาอาจารย์ของเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาที่ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าธรรมะธรรมะเป็นธรรมที่สิ้นจากกิเลส ครูบาอาจารย์เราจะมีจุดยืน ครูบาอาจารย์เราจะมีหลักเกณฑ์ จะไม่เป็นไม้หลักปักขี้ควาย จะไม่โอนเอียงไปตามกระแสโลก จะไม่ให้ใครจูงจมูก เพราะโลกมันเรื่องของกิเลส มันเรื่องของต่ำๆ ในเมื่อผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรม หัวใจเป็นธรรม จะให้เขามาเกี่ยวจมูกไปได้ได้อย่างไร

เพราะการเกี่ยวผูกไป โมงะบุรุษ ตายเพราะลาภ เขาเอาลาภมาเกี่ยว โลกธรรม ๘ ความมี
ลาภ เลื่อมลาภ มียศ เลื่อมยศ ถ้ายังมีความมีลาภ เลื่อมลาภ รักเพราะลำเอียง รักเพราะกลัว ถ้ามันเป็น
เป็นโลกธรรม ยังเป็นความลำเอียงอยู่ เป็นธรรมไปไม่ได้หรอก

ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมจะมีจุดยืน จะเป็นหลักชัยของเรา หลักชัยของผู้ที่ประพฤติ
ปฏิบัติเรา แล้วตรวจสอบได้ ตรวจสอบได้โดยการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าจิตของเราพอสงบ
ขึ้นมามันมีสตินะ มีสติ ถ้าจิตสงบเข้ามาขนาดไหนมันจะมีสติตลอด สมานะ ขณิกสมาธิก็รู้จัก
อุปจารสมาธิก็รู้จัก อปปนาสมาธิก็รู้จัก ปัญญาอบรมสมาธิถ้าจิตมันปล่อยเข้ามาก็รู้จัก

รู้จักดี ถ้าไม่รู้จัก ไม่เห็น มันจะเป็นสมาธิได้อย่างไร มันมีสติพร้อมนะ มันจะไม่มีการถาม
กันหรอก ถ้าเราประพฤติปฏิบัติสมาธิที่เป็นแบบนี้ แล้วถ้าสมาธิจะรักษาอย่างไร สติมันพร้อม
ตลอดนะ ถ้าไม่มีสมาธิ ปัญญาเกิดขึ้นมามันเป็นมัน โลภียปัญญาทั้งนั้น

แล้วถ้าไม่ยอมไปวิปัสสนา ไม่น้อมไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม มันจะเริ่มค้นวิปัสสนา
ตรงไหน ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้ามันน้อมไป ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เวลาจิตมันเสวยอารมณ์อีก
ทีหนึ่ง จิตสงบเข้ามา แล้วมันเสวยอารมณ์ออกไป มันก็เห็นอาการ จิต-อาการของจิต ถ้าจิต-อาการ
ของจิตกระทบกัน ความคิดก็เกิดขึ้น

จิต-อาการของจิตไม่กระทบกัน จิต ปัญญาอบรมสมาธิ พิจารณาขั้นเข้ามา แล้วมันปล่อย
วางขั้นเข้ามา มันก็เป็นตัวจิต ถ้าเป็นตัวจิต จิตมันสงบมามันก็อยู่ประจำจิต เรามีสติอยู่ นี่ไง จิต
มันก็สงบอยู่อย่างนี้ จิตสงบอยู่อย่างนี้ แล้วเวลาออกเสวยไป เราเห็นอาการ เราก็จับสิ เราก็
วิปัสสนา เราก็ใคร่ครวญด้วยปัญญาสิ ปัญญามันเกิด เกิดตรงนี้ เกิดตรงเราเห็น เราเห็นการกระทำ
ระหว่างจิตกับอาการของจิตที่มันสัมพันธ์กัน ถ้าจิตมันสงบเข้ามา กำหนดพุทโธ พุทโธ ถ้าจิตมัน
สงบเข้ามา มันก็มีสมาธิเข้ามา

อุปจารสมาธิ สงบออกมา แล้วก็เลื่อม ออกมาเพราะอะไร เริ่มต้นทำปฏิบัติมันทำไม่เป็น
มันก็เลื่อมไปอย่างนี้ แล้วถ้าเราสงบบ่อยครั้งเข้า อุปจารสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิครั้งแรกมันก็จะมีความ
ตื่นเต็น ทุกคนถ้าเราเข้าไปสัมผัส สิ่งอะไรที่ไม่เคยสัมผัส มันจะมีความตื่นเต็น มันจะมีความ
ดุจดึ้มมาก ถ้าความดุจดึ้มมันก็ไปกวนกิเลสด้วย เพราะความดุจดึ้ม เพราะความอยากได้ เห็นไหม

ของที่มีคุณค่าทุกคนก็อยากได้ ถ้าอยากได้ แล้วความอยาก โดยที่เราควบคุมไม่ทัน เพราะกิเลสมันเต็มหัวใจ

มันก็ลองผิกลองถูก เจ็บปวดแสบปวดร้อนขึ้นมา อู้หู! ทำจนขนาดนี้แล้วไม่ได้ เออเอาละทำแต่เหตุ แล้วมันจะเป็นหรือไม่เป็นก็เรื่องของกรรม ผู้ปฏิบัติกรรมสมควรแก่กรรมละ ทำไป ทำไป มันก็เป็นอีก บ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า หมั่นตรวจสอบ หมั่นทดสอบ ตรวจสอบ ทดสอบ แล้วถ้าทำบ่อยครั้งเข้า จนถึงว่าถ้าจะไปวิปัสสนากำลังก็ยังไม่พอ ขนาดสมาธิยังล้มลุกคลุกคลานขนาดนี้ก็ต้องพยายามสร้างสม สร้างสมจากภายนอก สร้างสมจากภายใน ตั้งสติวัน คีน เราเดิน เราเคลื่อนไหว เราทำอะไรเราก็ฝึกสติของเราไว้ เรายกขาจิตของเราไว้

ถ้ามันจะบุญจากกิเลสนะ มันจะต้องมีเครื่องมือไปต่อสู้กับกิเลสนะ เราจะเอามือเปล่าๆ ไปสู้เสียนะ เสื่อ ขนาดไปเห็นเสื่อ เราสู้กับเสื่อ เรายังมีโอกาสจะสู้กับเสื่อได้ แต่เสื่อภายใน เสื่อวิชา เสื่อกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันเป็นเสื่อนามธรรม มันตะปบทุกทีเลย แล้วก็แพ้ทุกทีเลย แล้วเราจะเอาอะไรเข้าไปต่อสู้กับเสื่อของเราละ เพราะตัวกิเลสนี้ตัวร้ายกาจนัก เราจะเห็นหน้ากิเลส เราจะรู้จักกิเลส เราก็พยายามกำหนดพุทโธ ตั้งสติขึ้นไป ฝึกฝน

การฝึกฝน มันก็ดูการกระทบสิ ดูว่าทำไมจิตทำกำหนดพุทโธ แล้วทำไมจิตมันไม่ลง การนั่งสมาธิทำไมมันเหนื่อยอ่อน มันตรวจสอบได้ทั้งนั้นว่าเป็นเพราะเหตุใด เป็นเพราะเรานั่งไม่ดี เป็นเพราะว่าเราไม่ตั้งสติไว้ เป็นเพราะเราประมาทเกินไป เป็นเพราะว่าเราไม่ได้ตั้งใจอะไรเลย เวลาปกติเราก็คิดไปฟุ้งซ่านหมด ถึงเวลานั่งสมาธิก็จะมาทำของเรา นี่มันต้องหาเหตุหาผลอย่างนี้ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เขาจะรู้จักเหตุรู้จักผล ถ้ารู้จักเหตุรู้จักผล ก็เรามา

นี่ไง เสื่อผืนหมอนใบ เราจะเริ่มต้นตั้งแต่หาทุน เราเริ่มต้นตั้งแต่เราเป็นคนชั้นรากหญ้า แล้วเราจะทำธุรกิจเราขึ้นมา เราจะเอาทุนที่ไหน เราจะทำอย่างไร เราจะเผยแพร่น้ำขึ้นไปสู้กับสังคมเขาได้อย่างไร ก็พุทโธไปนี่ จะต่ำต้อยขนาดไหน รากหญ้าเดียวมันก็ขึ้นมาเป็นต้นไม้ได้ นำ เราก็ทำของเราเก็บหอมรอมริบสะสมไป พุทโธ พุทโธไป

พอจิตมันสงบ “อุปจารสมาธิ” ถ้าอุปจารสมาธิมันสงบเข้ามา อุปจาระนี่มันออกนะ มันเห็นนิมิต มันเห็นสิ่งต่างๆ การเห็นอย่างนี้ นี่ไง เขาว่าเวลาวิปัสสนาไป ถ้าบุญโดยกิเลส มันนึกภาพ มันสร้างภาพของมันไป อันนี้มันสร้างไม่ได้ นิมิตจะเกิดหรือไม่เกิด มันก็อยู่ที่วาสนา วาสนาคณ คน

เกิดมา คนทำ ทำออกไป บางคน คุณติ เราเรียนมาด้วยกัน บางคนมีเขาวนับัญญัติ บางคนเข้าใจเรื่อง คำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ บางคน บางคนตลอดเลย นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันไม่เหมือนกัน การกระทำไม่เหมือนกัน สิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน มันก็อยู่ที่เขาวนับัญญัติ แล้วจิตมันมีอำนาจวาสนา มันก็แสดงตัว

ถ้าเราจะก้าวหน้าต่อไป การแสดงตัวขนาดไหน รับรู้แล้วปล่อยวาง รับรู้นะ เราบอกไม่รู้ ไม่เอา ไม่ปฏิเสธ มันปล่อยวางได้ การปล่อยวาง เพราะอะไร จิต-อาการของจิต ขณะที่ปัญญา อบรมสมาธิ จิตกับอาการของจิตกระทบกันมันก็เป็นความรู้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันก็เป็นตัวจิต แล้วออกรู้อะไร สิ่งที่ยังไม่รู้ นั่นก็ยังมี ถ้ามันกระทบแล้ว เราไปยึดมัน มันก็คิดนะสิ ถ้าเราไม่ยึดมัน มันคิด จิตมันก็เข้าอุปนาสมาธิ ถ้าเราเจริญบ่อยครั้งเข้ามันก็เข้าอุปนาสมาธิ

มันมีความสุขนะ สมาธิเล็กๆ นี่ปล่อยกายได้โดยสัญชาตญาณของสมาธิ ปล่อยเพราะอะไร ปล่อยเพราะมันหัดตัวเข้ามาหมด ขณิกสมาธิ จิตว่างๆ แต่ยังมีสติสัมปชัญญะรับรู้สิ่งต่างๆ อุปจารสมาธินะ จิตมันสงบเข้ามา สงบเข้ามา ขนาดเขาพูดกัน เสียงต่างๆ ยังได้ยิน ยังเข้าใจเสียง เข้าใจความรู้สึก เข้าใจไปหมด แต่จิตมันสงบตัวมันเอง แล้วมันเห็นนิมิตได้ เพราะมันมีความรับรู้

แต่ถ้าเป็นอุปนาสมาธินะ สักแต่ารู้ มันเข้าไป ดิ่งเข้าไปในหัวใจนะ ดิ่งเข้าไปในฐิติจิต คือตัวฐานของจิต ตัวเราเนี่ย จักรวาลนี้มาจากตรงนี้ จักรวาล ภาวสวะ กิเลสทั้งนั้น อยู่ที่นี่หมด ถ้าครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติจะรู้ว่าต้องตามเข้าไป จะเอาเสื่อต้องเข้าถ้าเสื่อ จะแก้กิเลสต้องเข้าไป อยู่ในคูลหาของใจที่กิเลสมันอยู่ที่นี่ กิเลสมันอยู่ที่ไหนมันต้องเข้าไปถึงที่นั่น แล้วเข้าไปทำลาย กิเลส

ถ้าจิตมันเข้าไปถึงอุปนาสมาธินี้สักแต่ารู้ สักแต่ารู้ไม่ใช่ว่า สักแต่ว่าคือไม่รู้เรื่องอะไร เลยนะ สักแต่ว่ารู้ เพราะมันไม่รับรู้ผ่านอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ไม่รับรู้ เสียงจะไม่ได้ยิน ดับหมด แต่ไม่หลับ สติพร้อมหมดเลย ปล่อยหมดเลย นี่อุปนาสมาธิ

ขณะที่กำหนดเข้าไป ถ้ามันรวมเข้าไปอีกนะ จะลึก คุ่มด้ามาก

“ศีล สมาธิ ปัญญา” ถ้าสมาธิ มันก็เป็นสมาธิ จิตสงบขนาดไหน มันมีความสงบขนาดไหน มันก็รับรู้ถึงความสงบของมัน แล้วจิตสงบ เห็นไหม ฤทธิพิพรเขาเคยมีสมาธิของเขา สมาธิทำขนาดไหนมันก็น้ำล้นแก้วเท่านั้นแหละ สมาธิไปไหนไม่รอดหรอก มันก็เท่านั้นนะ

แต่ถ้าไม่มีสมาธิ มันก็เป็นโลกียปัญญา มันต้องอาศัยสมาธิ มันถึงเป็นโลกุตระปัญญา เพราะตัวสมาธิเป็นตัวแบ่งแยก แบ่งว่า อันไหน เป็นโลกียะ อันไหนเป็นโลกุตระ เพราะโลกียะ มีตัวตน มีเรา พอมีเราขึ้นมา มันสงบเป็นสมาธิไม่ได้ เพราะความฟุ้งซ่าน ถ้ามันมียางเหนียวอยู่ เราไม่มีสิ่งใดเก็บหอมไม่ให้อย่างเหนียวมันติดกับสิ่งใด มันจะเข้าไปในที่ละเอียดอ่อนไม่ได้

แต่ถ้าอย่างเหนียวนี้ เราพยายามปิด เราพยายามจะตะล่อมเข้ามาไม่ให้ยางเหนียวไปชนกับสิ่งใด สิ่งนั้นมันจะพับรวม แล้วเข้าไปอยู่ที่คับแคบได้ จิตถ้ามันหดเข้ามา หดเข้ามา มันก็เข้าไปถึงตัวจิตได้ ถ้าเข้าไปถึงตัวจิตได้ เราประทับประคองต่างๆ เข้าแล้วฝึกฝน

ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฤทธิชีไพร เขาประพฤติปฏิบัติก็ด้วยอย่างนี้ เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธอาพารคาบส ปฏิเสธเรื่องฉานสมาบัติมาทั้งหมด แล้วมาใช้อานาปานสติเข้ามา แล้วจิตสงบเข้ามา แล้วน้อมไป น้อมไป เข้าถึงข้อมูลเดิม ก็เข้าไปเห็นตัวจิตในกุหาของจิต ก็เข้าไปเห็นบุพเพนิวาสานุสติญาณ

จิตมันไม่มีการแก้ไข จิตบุพเพนิวาสานุสติญาณ คือข้อมูลของจิต คือสิ่งที่เป็นจิต ถ้ามันไม่ได้แก้ไข เวลามันตายไปมันก็ต้องจุตูปปาทญาณ แล้วถ้าอัสวักขยญาณ ญาณที่เกิดขึ้นมาเพื่อชำระกิเลส ถ้าชำระกิเลส เพราะฝึกฝนอย่างนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กระทำมาแล้ว กิจจญาณ สัจจญาณ เกิดขึ้นมาจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว

ถ้ามันจะสุญจากกิเลส มันต้องมีความรู้สึก มันต้องเข้าใจเครื่องไม้เครื่องมือเราทั้งหมด ตั้งแต่เพียรชอบ งานชอบ สมาธิชอบ สติชอบ ความเพียรชอบ ชอบอย่างไร ชอบเพราะเราใช้มา เราใช้เครื่องมือมา เราใช้ประกอบสัมมาอาชีวะ เตื่อฝืนหมอนใบ เราทำจนชีวิตเรามีต้นทุน จนเป็นเศรษฐีธรรมขึ้นมา เราทำขึ้นมา เราทำมากับมือ เราทำกับมือทำไมเราไม่รู้จักเครื่องมือของเรา ทำไมเราไม่รู้จักวิชาชีพของเรา ทำไมเราไม่สามารถว่าเราอธิบายวิชาชีพของเราให้ใครฟังได้ ถ้าฟังได้ นี่สุญจากกิเลสมันต้องทำอย่างนี้ มันถึงจะสุญจากกิเลส

ไม่ใช่สุญโดยกิเลส สุญโดยกิเลส มีแต่การสะสมไว้ การหมักหมมไว้ รอแต่ความเสื่อมสภาพ รอแต่ศาสนาจะกุดจะควั่นไป กุดควั่นเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันสืบต่อกันไม่ได้ มันไม่บอกถึงวิธีการ ไม่บอกถึงเครื่องมือ ไม่บอกถึงความเพียรชอบ งานชอบ สมาธิชอบ สติชอบ ถ้าชอบ ชอบอย่างไร อย่างนี้ชอบหรือยัง ชอบในขั้นของสมาธิ ศีล สมาธิ แล้วปัญญาละ

ปัญญา ที่ว่ากัน เป็นปัญญาชน ปัญญาที่ว่าใช้ฆ่ากิเลส ปัญญาอะไรฆ่ากิเลส เคี้ยวนี้ปัญญา สติเขาเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ เขาสร้างสถานะต่างๆ เขาทำ เขาวิจัยอะไรต่างๆ สิ่งนั้นของเขาก็มี แล้วมันฆ่ากิเลสไหมล่ะ? มันฆ่ากิเลสไม่ได้ เพราะมันไม่มีชีวิต มันเป็นปัญญาของโลกๆ เขา มัน เป็นการวิจัยของโลกเขา

แต่ถ้าเป็นอริยสังขละ จิตมันสงบขนาดไหน ถ้ามีอำนาจวาสนา ถ้าจิตสงบถึงฐานจะเห็นภาพ ของกายเลย ถ้าเห็นภาพของกายมันจะสะท้อนหัวใจ เพราะจิตมันหลงตัวมันเอง มันว่าตัวมันเองมี คุณประโยชน์ แต่ถ้าเมื่อใดมันเห็นเรื่องของกาย มันสะท้อน เพราะคนหลง จิตนี้หลง จิตนี้ไม่รู้จัก สิ่งใดๆ เลย ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กายไม่ใช่เรา เกิดแล้วต้องตาย ตายแล้ว เกิด นกแก้วนกขุนทอง มันก็ส่งลงเป็นสัญญาทั้งนั้น มันเข้าไปไม่ถึงจิต มันเข้าไปไม่ถึงกุหาจิต มันเข้าไป ถึงจิตของจิต มันแก้กิเลสไม่ได้

แต่ถ้าจิตมันนุ่มไปเห็นกาย เห็นกายโดยตาของใจ ไม่ใช่ตาของตาเนื้อ ตาเนื้อเห็นกาย ขนาดไหนก็ไม่เห็น เห็นกายขนาดไหนก็ไม่เห็นเพราะอะไร เพราะมันเป็นเห็นโดยสัญชาตญาณ เห็นกายโดยจิตส่งออก เห็นโดยมีกำแพงบัง แต่ถ้าเป็นสมาธิมาจิตมันไม่มีกำแพงบัง จิตมันเข้าไป ถึงตัวมันเอง ถ้ามันนุ่มไปเห็นกาย

สิ่งนี้ไม่มีใครหลอก ไม่มีใครหลอก เห็นจริง รู้จริง สะท้อนหัวใจจริงๆ แล้วก็หลุดไม่หลุด มือ แล้วก็ฝึกฝน ตั้งขึ้นมา ตั้งขึ้นมา แล้ววิภาคะ แยกส่วน ขยายส่วน ขยายส่วนแยกส่วนบ่อยครั้ง เข้า มันจะผูกมันจะพังขนาดไหน หน้าที่ของเรา หน้าที่ของเราหมั่นคราดหมั่นไถ ตรวจสอบ ทดสอบตลอดไป

เพราะมันเป็น สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สมาริก็หาได้ยาก ศรัทธาความเชื่อก็หาได้ยาก หาที่ ไหนมันยากในเมื่อมันเป็นเรื่องของความรู้สึก มันเป็นเรื่องของใจทั้งหมดเลย หาได้ยากที่ไหน? ก็ มันเจริญแล้วเสื่อม แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไป มีอุปสรรค มีสิ่งกีดขวาง ก็น้อยเนื้อต่ำใจ มันก็ไป บั่นทอนความศรัทธา บั่นทอนทุกๆ อย่างเลย กิเลสมันบั่นทอนเราเอง กิเลสมันบั่นทอนหัวใจของ เรา

แล้วบั่นทอนหัวใจของเราแล้วชีวิตมันก็บั่นทอนเราไปได้เรื่อยๆ ฝัดวันประกันพรุ่ง เราจะ ตายเมื่อไรก็ไม่รู้ ลมหายใจเข้า แล้วไม่หายใจออกมันก็ต้องตายเดี๋ยวนี้ นั่งอยู่นี้เดี๋ยวช็อคตายเดี๋ยวนี้

ก็ได้ แล้วถ้าตายไปมันได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา ปฏิบัติอยู่นี่ตายคาปฏิบัติ แต่ยังไม่ได้รับบรรลธรรม มันจะได้อะไรขึ้นมา

แต่ถ้ามันบรรลธรรมขึ้นมาสิ จะตายก็ไม่ว่า จะเป็นจะตายก็ขอสู้ ถ้าขอสู้ จิตมันมีกำลังขึ้นมา ศรัทธามันก็เข้มแข็งขึ้นมา การประพฤติปฏิบัติอุปสรรคขนาดไหนเราก็หาทางหลบหลีกเอา ต้องหลบหลีกนะ เพราะกิเลสมันขวาง กิเลสมันขวางที่ใจก่อน ขวางที่ใจว่า สิ่งนั้นก็ลำบาก สิ่งนี้ก็ลำบาก ที่ไหนก็ไม่สนใจสักอย่างหนึ่ง การประพฤติปฏิบัติจะหาเสีย หาหมอน จะหาที่นุ่มๆ นวลๆ จะหาที่นอนกระดิก กระดิกให้กิเลสมันตายไป นอนกระดิกทำให้สบายใจ ให้กิเลสมันตายคาที่นอน นี่เวลามันคิดของมันไปร้อยแปดพันเก้านะ ถ้าหัวใจมันไม่มีหลักมีเกณฑ์

ถ้าหัวใจมีหลักมีเกณฑ์ คนที่ชอบเสื่อผืนหมอนใบมา สร้างสมสถานะขึ้นมา เขาจะห่วงลูก ห่วงหลาน เพราะเราลำบากมาแล้ว เราก็ไม่อยากให้ลูกหลานลำบากนะ อยากจะให้มันสะดวกสบาย ให้มันดำรงชีวิตได้ แล้วพอฝึกฝนให้มันสะดวกสบาย ให้มีการศึกษา ให้มันทันโลก มันก็เลยถือทิฐิมานะนะว่า ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมา ใช้แต่ตรากตรำทำงานหนัก ใช้ตลอดชีวิต ฉะนั้นเราจะไม่ใช่ชีวิตอย่างนั้น เราจะเป็นปัญญาชน เราจะประพฤติปฏิบัติโดยเอาแต่นอนในห้องเย็นๆ เอาแต่ตามสะดวกสบาย มันเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ สูญด้วยกิเลส มันอ้างอิงของมันแล้วไม่เป็นสมบัติของมันเลยเพราะมันไม่ได้ทำมา มันได้แต่พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พยายามทะนุถนอมมันขึ้นมา

แต่ถ้าเราทำของเราเองนะ จะทุกข์จะร้อนขนาดไหน มันต้องแลกมาด้วยเหงื่อ มันต้องแลกมาด้วยกำลังใจ มันต้องแลกมาด้วยศรัทธาของเรา ถ้าศรัทธาของเราละ ความทุกข์ของร่างกาย ความทุกข์ของสถานที่อยู่ ความทุกข์อย่างนี้ก็เป็นความทุกข์ ทุกคนเกิดมามีร่างกาย มีจิตใจมันก็ทุกข์ทั้งนั้นละ แล้วความทุกข์อย่างเรา ทุกข์ขนาดไหนเรายังพลิกแพลงขึ้นมาเพื่อจะให้เป็นที่อริยทรัพย์จากภายใน ถ้าเป็นที่อริยทรัพย์จากภายใน มรรคญาณมันเกิด มันต้องเกิดจากธรรมจักร เกิดจากหัวใจ เกิดจากความเพียร เกิดจากการจะสูญสิ้นจากกิเลส

เราเกิดมานี้กิเลสเต็มหัวใจนะ กิเลสพวกเราเต็มหัวใจ เพราะว่าการเกิดกิเลสร้อยเปอร์เซ็นต์เลย แล้วเราพยายามมีความเชื่อ สัมมาอาชีวะเราก็ทำกันมา เราเป็นชาวพุทธ เราได้ดำรงชีวิตของเรา มา จนปัจจุบันนี้เรายังมีลมหายใจ เรามีโอกาส เราก็สร้างสมของเราไป แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ประพฤติปฏิบัติมาก็เพื่อหัวใจดวงนี้

ถ้าหัวใจดวงนี้มันประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันได้สมประโยชน์ของใจดวงนี้ ใจดวงนี้มันก็มีอำนาจวาสนา การประพฤติปฏิบัติมันก็เป็นผล เป็นผลขึ้นมา มันต้องประพฤติปฏิบัติ อย่าให้กิเลสมันขวางหัวใจ กิเลสมันขวางหัวใจ ขวางเราก่อนเลย แล้วก็อ้างอิงสรรพสิ่งในโลกนี้ ไม่มีอะไรเลย สมใจกิเลส แล้วปฏิบัติไม่ได้พอใจใดๆ ทั้งสิ้นเลย

แต่ครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่มั่นท่านเข้าป่าเข้าเขา มา ท่านไปร้องเรียนกับใครว่า ปฏิบัติของท่านไม่มีความสะดวกสบาย ท่านไปร้องเรียนใคร ท่านไปกล่าวโทษใครใหม่ เวลาไปอยู่ในป่าในเขานะ ก็เราแสวงหาเอง เราจะทรมานกิเลส เราจะไม่มีอยู่ในเมือง เราจะไม่มีอยู่ในที่อุดมสมบูรณ์ เราจะไปอยู่ป่าอยู่เขา อยู่กับชาวป่าชาวเขา เขาก็ได้ข้าวได้ปลาของเขาประสาเขา เราไปอยู่กับเขาอย่างนั้น มันเป็นการทรมานกิเลส กิเลสมันคืนรน มันไม่กล้าเข้าไปนะ

เราประพฤติปฏิบัติ คุณิ ทุกอย่างนี้ทำให้เรียบร้อยหมดเลย มันจะมีสายพานการผลิตด้วยนะ ต่อไปนี้ สายพานการผลิตเลย ผลิตกรรมะ ผลิตออกมา ผลิตกรรมะออกมา หมุนออกมาเลยเป็นกรรม เป็นกรรมๆ โดยกิเลส โดยกิเลสทั้งหมดเลย

ถ้าโดยกรรมนะ ฝืน ฝืน ฝืน ถ้าเราฝืนขึ้นมา จิตใจเข้มแข็งขึ้นมา การกระทำของเราเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา เป็นประโยชน์กับเรานะ นักกีฬาเขาฝึกซ้อมมา ประชาชนหรือผู้ที่ป็นเจ้าของประเทศก็อยากจะให้มีนักกีฬาที่มีความสามารถเพื่อไปแข่งเขา เพื่อเป็นความสุขของสังคม สังคมเชิดชูสังคมนะ เออ! ในสังคมนั้นมีคนดี มีคนประพฤติปฏิบัติดี มีคนทำดี แล้วไปแข่งขันขึ้นมาก็ได้ดีมา เขาได้รางวัลมา ประชาชนก็มีความสุขใจ นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราเสียเหงื่อ เสียแรงงานเท่าไร ความเสียเราไปคิดเป็นมูลค่า แล้วก็ อู้หู! ลงทุนขนาดนี้ ยังไม่ได้อะไรเลย ทุกข์ๆ ยากๆ นะ

พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย แสนมหากัป ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ลงทุนลงแรงมากี่ภพกี่ชาติ มันลงทุนลงแรงชาตินี้ใหม่ ลงทุนลงแรงมาตลอด เสียเหงื่อ เสียเลือดเนื้อ เสียทุกอย่างมาตลอดเพื่อจะทำให้จิตมันมีพลัง มีกำลังขึ้นมา แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาขนาดนี้ ถ้าเราจิตมันไม่มีกำลังขึ้นมา ขนาดเสียเหงื่อ เสียการประพฤติปฏิบัติ เสียเวลาอย่างนี้มันยังเรียกร้อง เรียกร้องเอาเหตุเอาผล เอาผลประโยชน์ คุณิ พังสิ กิเลสมันขวางใจก่อน ถ้ามันขวางใจจากข้างใน ข้างนอกจะมีอะไรล่ะ ข้างนอกก็แหกหมดสิ

ถ้ากิเลสมันขวางในหัวใจของเราละ ทัศนียภาพมันเกิดขึ้น มนุษย์นี้ปัญญาการทำลายคนอื่นสุดยอดเลย แต่ปัญญาทำลายกิเลสมันคิดไม่เป็นหรอก มันไม่ยอมคิดด้วย เพราะมันโดยกิเลส มันไม่ยอมคิด ปัญญาที่มันจะมาทำลายตัวมันเอง มันจะคิดแต่ปัญญาที่จะไปทำลายอยู่ข้างนอก นี่ปัญญาโดยกิเลส

ถ้าปัญญาโดยธรรมนะ มันจะคิดทำลายตัวมันเองตลอด ทำลายตัวกิเลสตลอด ทำลายกิเลสตลอด แล้วปัญญาธรรมมันจะไม่ให้สิ่งนี้มาขวาง ถ้าสิ่งนี้มาขวางใจไม่ได้ ถ้าเราไม่ใช่บุคคลสำคัญ เราไม่ใช่มาจากเทวดา มาจากฟ้า ประพฤติปฏิบัติทุกคนจะต้องมาพะเน้าพะนอเรา ถ้าใจเราอ่อนใจเราลงแล้ว การประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดที่ไหนจะทำได้ ที่ไหนมันจะมาขวางใจดวงนี้ ใจดวงนี้อะไรจะมาขวางมันก่อน

เพราะมันขวางตัวมันเองก่อน เพราะกิเลสมันขวางหัวใจมันเอง มันถึงทำลายหัวใจของมันเหยียบย่ำหัวใจของมัน แล้วมันก็ออกไปทำลายข้างนอกหมด ถ้าเราเหยียบเข้ามาจากภายใน แล้วถ้ามาประพฤติปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติ การจะเสียเวลา การจะเสียเหงื่อเสียโคล การจะเดินจงกรมเหงื่อโซกร่างกายทั้งนั้น การทำขนาดนี้ขึ้นมา จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา

ถ้าจิตใจเข้มแข็งขึ้นมา อินทรีย์ ความอินทรีย์ ความพละ จากปุถุชน เป็นกัลยาณปุถุชน ปุถุชนเดินโศดาปัตติมรรคได้ใหม่ ในเมื่อเป็นปุถุชน เป็นปุถุชน ชนคะ ชนจนกิเลสละเอียดปนปี้จนหัวใจจนเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วมันจะเอาปัญญาอะไรมาละ เพราะมันมีตัวตนของมัน มันมีแต่ความคิดของมัน มันเป็นโลกีย์ปัญญาทั้งหมดเลย

ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามามันเป็นกัลยาณปุถุชน กัลยาณปุถุชน เป็นผู้สมควรใช้ใหม่ ถ้าจิตมันสมควรขึ้นมา เพราะกัลยาณปุถุชนมันทำสมาธิได้ง่าย มันทำสมาธิได้ง่ายเพราะอะไร เพราะมันเห็นโทษของบ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียง เสียงมันไม่ทำลายใครหรอก รูป รส กลิ่น เสียงต่างๆ มันก็เป็นธรรมชาติของมัน รสนี้กินทุกวัน เสพทุกวัน รสอร่อย อร่อยขนาดไหนก็กินแล้วกินอีกอยู่นั่นละ มันเป็นบ่วงของมาร แล้วมันก็ลากลิ้นไปกิน กิน กิน อยู่ที่ไหนก็ต้องบินไปกิน

แล้วถ้ามันเป็นบ่วงของมาร มันบูชา เราไปบูชามัน แล้วเราได้อะไรขึ้นมา ถ้ากัลยาณปุถุชนมันตัดทิ้งได้หมด กิน ดำรงชีวิต ความเป็นไป รส รสมีหรือไม่มีก็ช่างหัวมัน แต่ดำรงชีวิตไว้เพื่อจะ

ประพฤติปฏิบัติธรรม เพราะกิเลสยังเต็มหัวใจอยู่ เราจะชำระกิเลสของเรา เราจะต้องควบคุมใจของเราให้ได้ ถ้าควบคุม รูป รส กลิ่น เสียงมันไม่สามารถเหยียบย่ำหัวใจดวงนี้ได้ ถ้า รูป รส กลิ่น เสียง มันไม่เหยียบย่ำหัวใจดวงนี้ได้ นี่กัลยาณปุถุชน กัลยาณปุถุชนถ้าจิตสงบแล้วขึ้นไป โสคา ปัตติมรรค มรรคมันเกิดตรงนี้ มรรคมันเกิดตรงนี้ ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชำระจิตด้วยปัญญา ปัญญามันเกิดตรงนี้

ถ้าปัญญาอย่างนี้มันเกิดขึ้นมา เรามีมรรคญาณ กิจจญาณมันเกิด กิจของใจ ใจมีการกระทำของใจ ถ้ากิจจญาณมันเกิดนี้ปัญญามันเกิด ถ้าปัญญาอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้ต่างหาก ปัญญาอย่างนี้ที่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภาวนามยปัญญา สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญามันเกิดอย่างนี้ ถ้าภาวนามยปัญญามันเกิดอย่างนี้ ถ้าไม่มี ศีล สมาธิรองรับ ความสะอาดบริสุทธิ์ของปัญญามันเกิดได้อย่างไร ถ้าไม่มีศีล สมาธิรองรับ

มันถึงว่า สุญจากกิเลส มันจะเห็นคุณค่า เห็นคุณค่าการกระทำ เห็นคุณค่าการรองรับที่ว่ามันจะเกิดปัญญาอย่างนี้ขึ้นมา แล้วเราพยายามฝึกฝน พิจารณาบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกัน ชั้น ๕ ไม่มีในเรา เราไม่มีในชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่มีในทุกข์ ทุกข์ไม่มีในชั้น ๕

เพราะชั้น ๕ คืออาการของจิตกับตัวจิต อาการของจิตกับตัวจิตที่มันสืบเนื่องกัน ที่มันสัมพันธ์กัน ที่มันออกมาเป็นความรู้สึก ที่มันออกมาเป็นความโกรธ ความเกลียดต่างๆ อย่างนี้ ที่มันเป็นกิเลสที่ขวางหัวใจอยู่ มันมีตัวกิเลส มีตัวสังโยชน์ มีตัวร้อยรัด มีตัวร้อยรัดมันก็เป็นเนื้อเดียวกัน

แล้วเราวิปัสสนาแล้วมันก็ปล่อย ปล่อยขนาดไหน ปล่อยอย่างนี้ ปล่อยโดยดั่งคปทาน มันปล่อยชั่วคราว ปล่อยชั่วคราวนะ ถ้ามีอำนาจวาสนานะ ปล่อยชั่วคราวก็ตรวจสอบๆ ไม่ยอมทิ้ง ไม่ยอมเชื่อมั่น ไม่ยอมกอด กอดว่านี่เป็นธรรม นั่นละโดยกิเลสนะ โดยกิเลสอย่างละเอียด โดยกิเลสอย่างละเอียดมันยังตามมาหลอกนะ ตามหลอกแม้แต่การวิปัสสนาของเรามันยังตามมาหลอกอยู่เลย แล้วถ้าเราหมั่นตรวจสอบ เรามีสติสัมปชัญญะ ถ้ามันไม่มีเหตุมีผล ไม่มีขณะจิต ถ้าไม่มีขณะจิตเกิดขึ้น กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ขาดออกไปมันรู้เองโดยใจนะ ดังแขนขาด

พระโศดาบัน พระสภิกาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ ไม่ต้องถามใคร ชรรมะจัดสรร ชรรมะแต่งตั้ง ชรรมะทำให้สำเร็จเลย ถ้าเราทำ “ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ตั้งแต่เริ่มต้น เริ่มต้นต้องถูกต้อง เริ่มต้นถูก มีครูบาอาจารย์ชี้ถูก ชี้ที่ถูกต้องเราก็เข้าถึง ที่ถูก แล้วประพฤติปฏิบัติไป เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มันจะละเอียดอ่อนเข้าไป

มันจะเห็นนะว่า โศดาปัตติมรรคเป็นอย่างไร สภิกาคามรรคเป็นอย่างไร อนาคามรรคเป็นอย่างไร อรหัตตมรรคเป็นอย่างไร ไม่เหมือนกันนะ ไม่เหมือนกันสักกระบวนการเดียวเลย จะไม่มีเหมือนกัน เหมือนกันไม่ได้ ถ้าเหมือนกัน ทำไมต้องมีมรรค ๔ ผล ๔ ทำไมต้องมีบุคคล ๘ จำพวก คนคนเดียวนี้ ใจดวงเดียวนี้ โศดาปัตติมรรคเป็นบุคคลคนหนึ่ง โศดาปัตติผลเป็นบุคคลคนหนึ่ง แล้วสภิกาคามรรคทำไมเป็นบุคคลอีกคนหนึ่งละ ใจของมันเปลี่ยนแปลงได้ขนาดนั้น เปลี่ยนแปลงด้วยอริยทรัพย์ เปลี่ยนแปลงด้วยมรรคผล เปลี่ยนแปลงด้วยการยกขึ้นไป

ที่ว่า สิ่งนี้กิเลสอย่างหยาบๆ โคนทำลายไป

พระโศดาบัน นางวิสาขา พระโศดาบันยังมีครอบครัว พระอนันท์ พระโศดาบัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ร้องไห้ ยังร้องไห้ ยังร้องห่ม เพราะมันยังมีความทุกข์ในหัวใจ แต่กิเลสอย่างละเอียด เราก็ต้องสืบต่อขึ้นไป ต่อต่อสู้ขึ้นไป แล้วปัญญาอย่างละเอียดละเอียดอย่างไร

“บุญจากกิเลส” ละเอียดลิ ละเอียดสมาธิก็ต้องละเอียดขึ้นไป ถ้าสมาธิละเอียดขึ้นไปมันก็ไปเห็นกายที่ละเอียดขึ้นไป สิ่งทีละเอียดขึ้นไป พิจารณาไป มันก็กลายเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ ขึ้นไป ละเอียดขึ้นไป ทำลายบ่อยครั้ง บ่อยครั้งเขา มันจะขาด ขาดอย่างไร เวลามันขาด โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง มันขาดอย่างไร มันทำอะไรถึงขาด มันเอาอะไรไปทำให้มันขาด แล้วที่มันขาดมันขาดตรงไหน สิ่งทีมันขาดออกไปจากใจ อะไรมันขาดออกไป

นี่มันมีการขาดออกไป ความสูญ สูญของโศดาบัน สูญของสภิกาคามี มันลึกซึ่งต่างกัน ขอบเขตของความว่าง ว่างอย่างไร เวลาจิตขึ้นไปนี่ว่างหมดเลย แล้วจับขึ้นไปเป็นอสุภะ-อสุภัง พิจารณาจิต โดยปัญญาอบรมสมาธิมันก็เป็นกามราคะ กามฉันทะ ตัวใจมันเป็นกาม ตัวใจมันเป็นกาม

เป็นเจโตวิมุตติ มันก็ต้องพิจารณากาย มันก็เป็นอสุภะ อสุภะเพราะอะไร อสุภะเพราะมันเป็นธรรม แต่ถ้าเป็นสุภะ สุภะก็เป็นกิเลส กิเลสนั้นมันชอบ มันชอบเห็นความสวยความงาม มันชอบของมัน แต่ถ้าเป็นอสุภะ มันพิจารณาอสุภะ มันก็เป็นธรรม ธรรมเหนือโลก ธรรมจะทำลายความผูกพันของใจ

มันพิจารณาซ้ำๆ ซากๆ มันปล่อยๆๆๆ มันก็เข้ามา เข้ามาถึงจิต ทำลายกันที่จิต จิตทำลายทำลายกามราคะ ทำลายปฏิฆะ ทำลายข้อมมูล ว่าง ความว่างอย่างนี้ นี่ฐิติจิต ตัวจิต ตัวผู้รู้ ตัวภาสวะ ตัวภพ ตัวภพมันทำอย่างไร มันจับอย่างไร มันค้นคว้าอย่างไร จิตตั้งอย่างไร ผู้ที่ชำนาญการสำนักกฎหมาย กฎหมายเรื่องต่างๆ ไปอย่างหนึ่ง เวลากฎหมาย ความลึกซึ้ง เขายึดเขาโง่งกันนะ เขาทำ เขายึด ยึดทั้งบริษัทเลย ยึดกันหมดนะ ด้วยแง่มุมของกฎหมาย มันตั้งสำนักกฎหมาย แง่มุมกฎหมาย เขาคิดซับซ้อนลึกซึ้ง นิดเดียวไปขอบๆ ไปนิดหน่อย

นี่ก็เหมือนกัน จิตที่มันว่างๆ ใครว่าง ว่างอย่างไร ว่างอย่างนี้เป็นอย่างนี้ อย่างนี้สิ้นจากกิเลสหรือ สิ้นได้อย่างไร ในเมื่อยังมีความรู้สึกอยู่ มันสิ้นได้อย่างไร รู้ได้อย่างไรว่าว่าง รู้ได้อย่างไร? คิดถึงความว่าง ความว่าง ว่างไม่มีเลย จะจับ นี่ฐิติจิต จิตเดิมแท้ที่ส่องใส ส่องใสมันก็ว่างหมด ว่างมันถึงส่องใส ส่องใสแล้วอะไรมันส่องใส จับสภาวะแบบนี้ได้ นี่ตัวจิตเดิมแท้ ทำลายตัวจิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้โดนทำลายแล้ว นี่บุญจากกิเลสนะ

พอบุญจากกิเลส รู้ขอบเขตสัจจะความจริง บุญจากกิเลสแล้วอธิบายการบุญได้ อธิบายถึงผลของผู้บุญ ผู้บุญนะ “บุญ” ใครไปรู้ว่าบุญ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔๕ ปี เทศนาว่าการเอาอะไรมาเทศน์ นี่บุญจากกิเลส บุญหมดเลย แต่เทศน์ได้ แสดงธรรมได้ รับรู้สิ่งต่างๆ ได้ รู้หมดเลย

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา บัดนี้ก็จะเกิดอีกไม่ได้แล้ว เพราะเราเห็นตัวเจ้าแล้ว เราได้ทำลายเรือนยอดของเจ้าแล้ว”

ถ้าบุญโดยกิเลสนะ เริ่มต้นก็ไม่รู้ บุญสิ้นกระบวนการก็ไม่รู้ มันไม่รู้ถึงใดเลย อ้างไปหมดเลย ว่างๆ ว่างๆ ว่างๆ อย่างนี้มิจฉาสมาธิ เป็นมิจฉา ธรรมะก็มีมิจฉา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสัจจะความจริง แต่ธรรมโดยกิเลสมันไม่รู้อะไรเลย อ้างว่าว่างอย่างเดียว ถ้าว่างๆ นะ ขอนไม้มันก็ว่าง สรรพสิ่งที่ไม่มีชีวิต มันว่างของมัน มันไม่รังแกใครเลย มันไม่เป็นโทษ

กับใครเลย แล้วผู้ที่ฉลาดนะ ยังเอาแร่ธาตุต่างๆ ขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้ด้วย เป็นประโยชน์กับผู้ฉลาด เอาสิ่งนั้นต่างๆ ขึ้นมาเป็นสินค้า เป็นสิ่งต่างๆ

สิ่งที่ผู้ฉลาดกับผู้โง่ โง่กับกิเลสนะ แต่เพราะเราเกิดในศาสนาพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมกันไว้ แล้วเอาสิ่งนี้ ธรรมที่ควรจะเป็นประโยชน์ ในภาคปฏิบัติ ไปลึกลับเรียนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “โบลานเปล่า” โบลานเปล่าเพราะว่าจำมา ศึกษา แต่ไม่เอามาใช้ประโยชน์

แต่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว เราต้องมาใช้ประโยชน์ ปฏิบัติต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติไปไม่รอด ไปไม่ไหวนี้ละ สิ่งนั้นมันก็เป็นสุดตมยปัญญา ถ้าจินตนาการโดยสุญโดยกิเลส มันเป็นจินตนาการทั้งนั้น กิเลสไม่ได้สะท้อนเลย กิเลสไม่ได้สะท้อนหัวใจเลย

ครูบาอาจารย์ท่านพูดบ่อย “นกแก้วนกขุนทอง” นกแก้วนกขุนทองนะ มันไม่รู้ พูดได้ แต่ไม่รู้ความหมายในคำพูดนั้น นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าปรมัตตธรรมนี้แหละ พูดถึงนิพพานก็ได้ แต่ไม่รู้ว่านิพพานทำอะไร แล้วไม่รู้วิธีการทำนิพพาน แล้วถึงนิพพานแล้ว นิพพานสุญอย่างไร ไม่เข้าใจหรือ

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงนะ ปฏิบัติแล้วปฏิบัติแล้วปฏิบัติแล้วมันคือกระบวนการที่มันเป็นไปของจิต จิตมีกระบวนการของการเป็นไป การสมุจเฉทปหาน ขณะจิตที่เปลี่ยน บุคคลที่ ๑ บุคคลที่ ๒ บุคคลที่ ๓ บุคคลที่ ๔ มันเปลี่ยนอย่างไร แล้วมันเปลี่ยน เวลาเซ็นครกขึ้นภูเขา มันลอยมา มันลั่นหลังมา มันสลดสังเวช

ขนาดว่าการทำมันไม่ได้ทำง่าย ๆ เซ็นครกขึ้นภูเขา เราจะยังไว้อย่างไร แล้วเราจะให้ครกกับภูเขามันเป็นประโยชน์อย่างไรกัน ทำอย่างไรจะให้มันพัก เป็นพักเป็นตอนขึ้นไป เป็นชั้นเป็นตอน จนถึงที่สุด จนพ้นภูเขา ตกฟากภูเขาฝั่งโน้นไปเลย หมดสิ้นกระบวนการของการประพฤติปฏิบัติ เพราะขึ้นถึงยอดเขาแล้วทำลายยอดเขาแล้วตกไปหมด ผู้ที่ทำกระบวนการอย่างนั้นมันจะรู้ นี้ภาวนามยปัญญา

ถ้าไม่ใช่กาวนามยบุญญามันแก้ใจกิเลสไม่ได้เลย มันแก้ใจกิเลสไม่ได้ แล้วมันก็ทำให้หัวใจเป็นอกุศลธรรม ที่ว่างคงที่ ว่างคงที่ ยถาภูต ญาณทัสนะ ยถาภูต คือการทำลาย แล้วรู้ด้วย แล้วอธิบายได้ด้วย แล้วมีขั้นตอนของมันทั้งหมด

ไม่ใช่ว่ามีคบอด ว่างๆ เหมือนคนตาบอด ตาบอดสีมันก็ไม่รู้ อะไรก็ไม่รู้ มันปวดแสบที่สุด แล้วเฉยแสบที่สุด สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องของว่างโดยกิเลส เอากิเลสออกหน้า ให้กิเลสเป็นผู้ชี้ นำ ให้กิเลสเป็นคนนำพามา แล้วเราก็ทุกข์ก็ยากโดยสภาวะของกิเลสอย่างนั้น สภาวะทุกข์ยากมากนะ ทุกข์จริงๆ เราปฏิบัติเราก็อ้างว่าทุกข์กัน ทุกข์อย่างนี้ ถ้าเราพยายามไม่ให้กิเลสมันแข็งตัวขึ้นมา ไม่ใช่ให้กิเลสมันออกหน้านะ ทุกข์อย่างไรเราก็สู้ เราก็ทำของเราขึ้นมา มันก็เป็นประโยชน์กับเรา

แล้วถ้าปฏิบัติโดยที่ว่า ไม่มีสิ่งใดเป็นหลักเป็นเกณฑ์เลย “ทุกข์” ทุกข์อยู่แล้ว ทุกข์อยู่แล้ว แล้วเวลามันเผาไหม้ กิเลสในหัวใจมันเผาไหม้ใจดวงนั้น มีไหมที่มันไม่ทุกข์ กิเลสตัวนั้น ดวงใจที่โดยเผาไหม้โดยกิเลสมันยิ่งทุกข์ เข้าไปใหญ่ จูติ เราปฏิบัติมาด้วยความทุกข์ แล้วเวลาปฏิบัติไปโดยกิเลส เราเข้าใจว่าเป็นสภาวะแบบนั้น

จีหลังเสียแล้วไม่กล้าลงจากหลังเสีย ไม่ยอมทดสอบ ตรวจสอบ ถ้างจากหลังเสีย เสียมันตะปบเอานะ นี่ปฏิบัติโดยที่ไม่ได้ผล มันไม่เป็นสัจจะความจริง ปฏิบัติโดยกิเลสมันว่างไม่จริง หรอก แล้วเสียตัวนี้ เราตะครุบเอง ถ้าเสียตัวนี้เราตะครุบเอง ลงจากหลังเสีย เสียตะครุบ แต่พอจะลงจากหลังเสีย เสียตะครุบก็เลยพลิกกลับ พลิกกลับออกมาเป็นเรื่องของกิเลส เป็นเรื่องของการแสวงหาลาภสักการะ เป็นเรื่องของการหาสถานะให้ผู้รองรับ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องการให้ใครยอมรับ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติเพื่อใคร? ปฏิบัติเพื่อใจดวงนั้น ใจดวงนั้นคุณค่าของธรรมะนะ ธรรมะนี้มีคุณค่ามาก ไม่แลกกับลาภหรอก ไม่แลกกับเครื่องบูชาใดๆ ทั้งสิ้น เพราะเครื่องบูชาเป็นเรื่องโลกๆ แต่ธรรมะ มันเป็นเรื่องของธรรม เพียงแต่ว่า เมตตาธรรม

ธรรมในหัวใจประเสริฐเลิศโลกมาก เพราะจากใจที่กิเลสเต็มหัวใจ ทำจนกิเลสสิ้นไปจากใจ ใจดวงถึงเป็นผู้ชี้ นำ ถึงเป็นดวงตาของโลก นี่แสดงธรรมเพื่อธรรม ไม่ใช่หวังลาภ หวังสิ่งต่างๆ ถ้าโดยกิเลสหวัง โดยกิเลสต้องการ โดยกิเลสทำให้จิตใจเศร้าหมอง

โดยธรรม รื่นเริงอาจหาญ แล้วทำให้จิต “วิหารธรรม” ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของใจ ถ้าใจมี
เครื่องอยู่นะ มันมีธรรมนะ เป็นธรรมชาติ ชาติของธรรม ชาติรู้ มโนชาติ เป็นธรรมชาติ แล้วชาติ
อย่างนี้มีอยู่ นิพพานไม่สูญ สุญจากกิเลส แต่นิพพานมีอยู่ ไม่ได้สูญหรือ สุญจากกิเลสต่างหาก
เอวัง